

Bij De Enk werken we van nature aan minder uitstoot

Continu bezig met milieuvriendelijkheid

Het nieuwe elektrische werken is hot.

Het wordt ook steeds vaker in bestekken

voorgeschreven. Een insider sprak al eens de

verwachting uit dat alles tot circa 30 pk

'elektrisch' wordt. Overigens, zware elektrische

bulldozers bestaan allang. De redactie legde bij

vernieuwer De Enk Groen en Golf de vraag

neer hoe zij omgaan met milieuvriendelijkere

machines.

Auteur: Broer de Boer

Duurzaamheid en milieuvriendelijkheid zijn vage containerbegrippen. Hoe staat De Enk Groen en Golf hier eigenlijk in? Dat vragen we exploitatiebeheerder Eric van Velzen. 'Wij zijn ons bewust van onze positie in deze wereld,' zegt hij. 'Wij werken op een vernieuwende manier. Daarmee geven we er als bedrijf blijk van iets aan de klimaatproblematiek te willen doen.' Van Velzen ziet dit als een continu proces en zegt dat De Enk anticipeert op wat de markt vraagt, maar hierin ook zelf stappen zet: 'Bijvoorbeeld als we signaleren dat er ergens marktvraag naar is. We zien dat overigens als volgt: een ondernemer die drie elektrisch aangedreven bussen aanschaft terwijl zijn klanten daar nog niet voor willen betalen, blijft geen ondernemer. Wij letten dus goed op; kansen liggen er genoeg voor ons.' Bij een opdracht rondom het provinciehuis in Zwolle was *all electric* werken een bestekvereiste. Dat gold ook voor de graafmachines en de trilplaten om het straatwerk uit te voeren. Van Velzen: 'Dan is het mijn taak te achterhalen of inhuur of aankoop de beste keuze is, maar ook of aankoop ons een goed toekomstperspectief biedt.'

Kentering

De Enk schaft bij voorkeur elektrisch handgereedschap aan. Deze woordvoerder is er wel uit: 'Fossiele brandstof legt het af tegen elektrisch. Elektrisch heeft pas toekomst als gebruikers de transitie van fossiel naar elektrisch dragen; daarin komt nu pas een kentering. De laatste twee tot drie jaar vragen onze hoveniers zelf om elektrisch materiaal. Het bleek belangrijk om deze nieuwe manier van werken niet aan de medewerkers op te dringen. Recentelijk zijn we met Husqvarna een samenwerkingsverband aangegaan. Dat is erop gericht om onze medewerkers de mogelijkheden en de beperkingen van handgedragen elektrisch materiaal te leren kennen. De werkduur is hierbij een belangrijk onderwerp.' Naar de mening van Van Velzen hebben accu-ontwikkelaars nog een lang traject te gaan. Ook vindt hij dat fabrikanten het elektrisch handgereedschap, dat ze nu al jaren op de markt brengen, moeten blijven doorontwikkelen: 'Als ze dat verzuimen, liggen er grote kwaliteitsverschillen op de loer in de continuïteit en de bedrijfszekerheid. Garantiebepalingen en aftersales bij storingen blijven bij aanschaf belangrijke aandachtspunten! Overigens beschouwen onze medewerkers het elektrische handgereedschap van Husqvarna, Stihl, Ego en Pellenc als het meest gebruiksvriendelijk.'

Onkruidbestrijding

De Enk geeft ook vorm aan milieuvriendelijk en geluidloos werken in de stedelijke omgeving met een heetwater-onkruidbestrijder, de Weedsolution II. Het is een uitvoering die op een aanhanger staat. In deze installatie wordt water verhit door gas; daarmee kan onkruid bestreden worden zonder bestrijdingsmiddelen. 'Of beter gezegd: ongewenste kruiden,' glimlacht Van Velzen. 'We zetten deze machine vooral in op parkeerplaatsen en rondom scholen. Andere verhardingen en straten zijn een ander marktsegment, waarvoor speciale machines nodig zijn. Die huren we dan in conform het bestek, want zo'n zelfrijder kunnen wij binnen een investeringsbegroting niet rendabel laten werken.'

Elektrisch maaien

Al ruim twintig jaar nemen de grote merken initiatieven om professionele elektrische maaiers op de markt te brengen. 'Dat komt voort uit toepassingen op golfbanen,' weet Van Velzen. 'De ontwikkeling startte met de inzet van hybride maaiers. Het succes van volledig elektrisch is vanwege de storingsgevoeligheid volgens mij maar beperkt. Je ziet vooral toepassingen op golfgreens. Men is nu volop bezig met de ontwikkeling van volledig elektrische vijf- en driedelige fairwaymaaier. Die lenen zich ook voor gebruik op sportvelden, waar het maaien nog vooral met klassieke kooimaaier gebeurt.' Bij De Enk volgen ze deze ontwikkelingen met

Jean Heybroek: Vraag naar elektrisch neemt toe

Vakblad Stad+Groen vroeg ook twee importeurs naar hun mening over milieuvriendelijke machines: Jean Heybroek en Pols. Jean Heybroek: 'Als importeur van Toro zien wij inderdaad de vraag toenemen naar elektrische maaier. Toro speelt hier zeker ook op in. Wij hebben al enkele jaren ervaring met de 5010 hybride fairwaymaaier en de GR3420 hybride greenmaaier. Daarnaast zijn dit jaar de Toro 3360 hybride green/tee-maaier en de 3370 volledig elektrische greenmaaier op de markt gekomen. Zeker de laatste heeft veel aandacht van greenkeepers en baaneigenaren omdat deze zeer stil werkt en een grote lithiumbatterij capaciteit heeft. Doordat alles elektrisch wordt aangedreven zijn er ook veel slimme functies mogelijk, zoals onder andere EnergySmart, RDS en slow in turn. Ook past deze machine prima in de Green Deal.'

'Onze hoveniers komen zelf met de vraag om elektrisch materiaal'

interesse, maar ze zijn nog niet ingestapt wat betreft de nieuwste elektrische modellen. Wel werken ze bijna uitsluitend met hybride fairwaymaaier. Die worden weliswaar volledig elektrisch aangedreven, maar beschikken over een dieselmotor met een generator die de accu's voortdurend bijlaadt. Ook dergelijke machines dragen bij aan milieuvriendelijk werken. Hydrauliekslangen ontbreken en kunnen dus ook niet zorgen voor lekkage, waardoor de graszode en bodem verontreinigd worden. Stapt De Enk straks over op deze volledig elektrisch aangedreven fairwaymaaier? 'Wij standaardiseren in principe,' zegt Van Velzen. 'Als er nieuwe, betere series uitkomen, overwegen we die keuze altijd. De transitie komt eraan, daarvan ben ik overtuigd, maar we gaan niet proactief twintig exemplaren aanschaffen. We doen immers wat de markt wil en betaalt. Als gemeenten ze straks op sportparken vereisen, kunnen wij dat snel regelen en opschalen. Overigens werken we nog niet met die kleine elektrische robotmaaier, die schildpadden, zeg maar.'

Wagenpark en kilometers

Tot drie jaar geleden reed er bij De Enk nog geen enkele elektrische personenauto. Nu zijn dat er vijf, en één loopt er op CNG, samengeperst aardgas. 'Leaserijders mogen bij ons hun voorkeur aangeven,' zegt Van Velzen. 'Dat doen we om ook deze ontwikkeling te stimuleren. Autorijden en de gereden kilometers, dat is sowieso een punt. We willen het aantal gereden bedrijfskilometers omlaag brengen.' Mede getriggerd door de coronacrisis, toen bleek dat fysiek overleg niet altijd noodzakelijk is, wil het bedrijf bezien hoe de vermindering van het aantal gereden kilometers gecontinueerd kan worden. 'We willen leren van de lessen die de crisis ons geleerd heeft,' zegt Van Velzen met overtuiging. 'Online overleggen en vergaderen gaan we veel vaker inzetten.' Als het gaat om werkvoertuigen, zit de situatie anders in elkaar. De Enk beschikt over een lpg-pick-up en een caddie die op het milieuvriendelijke CNG rijdt. Bij enkele projecten, waarbij dat geëist wordt, wordt de elektrische transporter ingezet. Van Velzen: 'Zoals in Nijmegen, een Goupil, die gewoon met het stadverkeer meerijdt. Het is een goed en stevig voertuig, maar hij is onvergelijkbaar met een diesel. Het aankopen van elektrische bedrijfsauto's

zal op korte termijn niet gebeuren. Vaak wil je een aanhanger meenemen, maar dan trek je de accu's van dergelijke elektrische voertuigen snel leeg, helaas. Ze zijn niet berekend op het trekken van een aanhanger met last. Er zijn dus situaties dat je echt een diesel nodig hebt om een kar te trekken. Overigens spelen we in op de ontwikkelingen rond zuinig en schoon diesel rijden. We investeren alleen maar in auto's die voorzien zijn van de nieuwste en zuinigste Euro 6-motoren. In binnensteden zal elektrisch rijden state of the art worden. Dat zag De Enk ook al bij projecten voor de TU Eindhoven, het Nationaal Militair Museum in Soesterberg en het Medisch Centrum Haaglanden in Den Haag. Daar werd elektrisch vereist om aan de CO₂-doelstellingen van de opdrachtgevers te kunnen voldoen!'

CO₂-prestatieladder

Ook De Enk werkt aan CO₂-emissiereductie. Nu nog staat het bedrijf op de derde trede van de prestatieladder, maar deze herfst hoopt Van Velzen op de hoogste, de vijfde trede te staan: 'Deze kwalificering is van groot belang bij aanbestedingen.' Bijzonder is dat Van Velzen zegt voor de CO₂-prestatieladder eigenlijk niets extra's te hebben hoeven doen. Hij licht toe: 'Althans beleidsmatig en qua bedrijfsvoering. Wij werken van nature al aan vermindering van de uitstoot; dat is bij ons een continu gebeuren. Het meeste werk zat in het vastleggen van gegevens. Hoog op de CO₂-prestatieladder staan, betekent bij ons een groot effect zonder noemenswaardige extra inspanning. Een heel groot effect zit in het verminderen van de afgelegde kilometers en het besparen van brandstof.' Het blijkt dat De Enk de gebruikte hoeveelheid brandstof dan ook nauwkeurig registreert en in de testfase van een tankregistratiesysteem zit. Daarbij worden ook de bedrijfsuren dagelijks vastgelegd. Van Velzen: 'Dat geeft ons inzicht in de hoeveelheid brandstof die een machine verbruikt en biedt ons de gelegenheid om vergelijkingen te maken. Daarmee kunnen we proberen te achterhalen waarom eenzelfde soort machine op dezelfde locatie meer of minder brandstof verbruikt.'

Precisiebeheer

Zowel de machine zelf als de omgang ermee kan de milieu-impact verminderen. Van Velzen vat dat samen in de term 'precisiebeheer': 'Zuinig

In gesprek met De Vernieuwers

Eric van Velzen (49) is exploitatiebeheerder bij De Enk Groen en Golf in Renkum. Hij startte zijn carrière als greenkeeper bij Heymans. Dat werk deed hij ruim tien jaar. Inmiddels alweer zo'n zes en half jaar geleden, na de managementbuy-out bij Heijmans Sport, werd hij bij De Enk eindverantwoordelijk voor machines, auto's en ander rijdend en bewegend materieel, zowel voor aankoop als inhuur. Sinds april

Eric van Velzen: 'Om het milieu te sparen werken we ook volgens het principe van een papierloos kantoor.'

2019 hoort Binder Groenprojecten in Poortugaal ook tot het De Enk-concern. Golfbanen maken een derde deel uit van de business van De Enk. Alleen al in Noord-Nederland onderhoudt De Enk circa 270 sportvelden. Deze groenondernemer richt zich vooral op hoogwaardig groen, zoals we dat aantreffen rond woningbouwprojecten, scholen, medische centra of particuliere projecten, maar bijvoorbeeld ook op daktuinen en in parken of bijzondere tuinen. Van Velzen werkt bij projecten met milieuvriendelijke methoden. Verder is De Enk het innovatiefste groenbedrijf van Nederland: 'Niet voor niets noemen we ons De Vernieuwers. Als bij een project de uitvoering volledig elektrisch moet gebeuren, dan kunnen wij dat. En als blijkt dat aanschaf onrendabel is, huren we de machine in.'

Pols: Kijken door een andere bril

Cees Wolters van Pols in Zuidland ziet ook zeker een trend richting elektrisch aangedreven machines. 'Als je wilt kijken door een duurzame bril zijn er vaak andere keuzes te maken. Kies je voor elektrisch, dan moet je beseffen dat je met de aanschaf van een relatief duur lithium-accupakket eigenlijk een hoeveelheid energie in één keer koopt. Lithiumbatterijen kunnen veel cycli (laad en ontladcycli) hebben. Het enige wat je doet is dagelijks 1 tot 2 euro aan stroom inzetten om de accu weer te activeren. We hebben onze eerste Jacobsen-maaimachine

met lithium-accupakket ruim negen jaar geleden geleverd. Het pakket heeft wel wat aan capaciteit ingeboet, maar is nog steeds ruimschoots in staat de gewenste capaciteit te leveren. Als je dit dan afzet tegen het tanken van diesel in dezelfde periode dan is het emissieloos maaien ook financieel zeer aantrekkelijk.' Naast emissieloos ziet Pols ook een verschuiving naar emissiearm. 'Vergelijken we de conventionele motoren met de nieuwe schonere varianten dan zie je grote verschillen. Het aantal roetdeeltjes is tot wel een factor 40 kleiner waardoor de machine een stuk schoner is voor omgeving en machinist.'

velden leiden. Onjuist bemesten is slecht voor de portemonnee en het milieu. Onze gps-geleide tractoren met strooiers zorgen dat de juiste hoeveelheden meststoffen op de juiste plek komen. Het juiste moment is natuurlijk ook van belang. Wat beluchten betreft: door alleen te beluchten op natuurgas (golfbanen, sportvelden, red.) waar dat nodig is, besparen we op arbeid en brandstof. De kennis en ervaring die we opdoen op golfbanen, onder meer het gebruik van de tool Greenviewer, gebruiken we nu ook in andere disciplines, zoals bij het onderhoud van groen.' Door met Greenviewer een situatie te 'scannen', ziet Van Velzen eveneens mogelijkheden om voor opdrachtgevers het groen beter in kaart te brengen. Hierdoor kan De Enk het onderhoud beter monitoren en bewaken. Maar, besluit Van Velzen: 'Milieuvriendelijk werken is niet iets wat in beton gegoten is. Het gaat om het bewustzijn hiervan. Bij De Enk zijn we daar continu mee bezig.'

'Zo'n voertuig is niet berekend op het trekken van een aanhanger met last'

omgaan met brandstof en de zuinigste machines kiezen gaf ik al als voorbeeld. Ook precisietechnieken bij maaien, beregenen, beluchten en bemesten sparen het milieu. Die passen we dan ook toe. Zo doen we aan precisie-maaien op golfbanen, waarbij de overlap van de maaibanen dankzij gps-besturing minimaal is. Verder hebben we een testmethode voor beregeningsinstallaties ontwikkeld. De test bepaalt of de beregeningsinstallatie de bodem vochtig genoeg maakt. Onze monitoring en advies op maat kunnen tot grote waterbesparingen op golfbanen en sport-

Be social

www.stad-en-groen.nl/artikel/33685/bij-de-enk-werken-we-van-nature-aan-minder-uitstoot